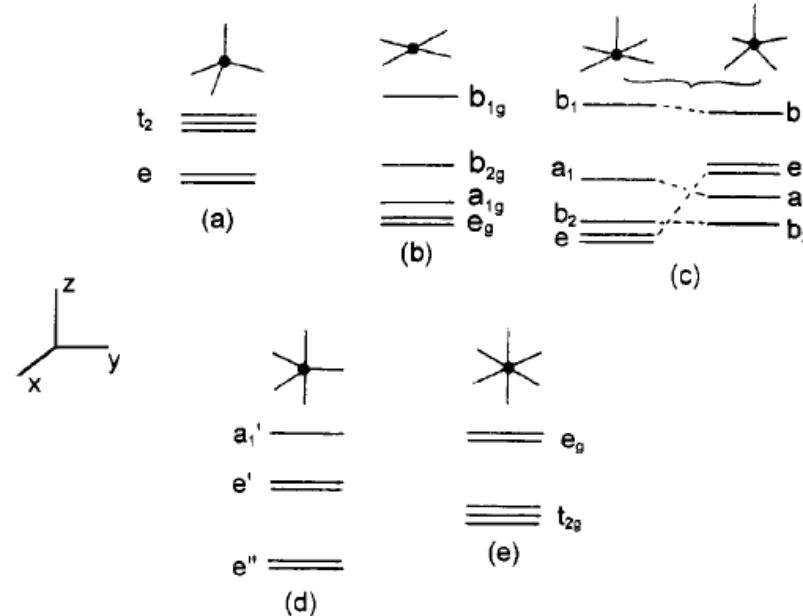

I., II. ve III. Sıra Geçiş Elementleri Komplekslerinin Elektrokimyasal Davranışları

- Muazzam sayıdaki ligant ve türevlerin mono-/poli- nükleer komplekslerinin elektrokimyasal davranışlarını incelemek pratikçe imkansızdır. Dolayısıyla –bazı kısıtlamalarla– mono-nükleer komplekslerin redoks özellikleri üzerinde durulacaktır.
- Metaller birden fazla kararlı yükseltgenme basamağına sahiptir. Dolayısıyla komplekslerin genel özelliklerinin belirlenmesine yönelik elektrokimyasal çalışmalar genellikle kararlı oldukları yükseltgenme basamaklarında yapılır.
- Bazı ligantlar metallerle yüksek potansiyellerde bazı ligantlar da düşük potansiyellerde kararlı kompleksler vermektedir.
- Bir metal kompleksin redoks kabiliyeti molekül orbitallerinin bileşimiyle ve koordinasyon merkezinin geometrik yapısıyla ilgilidir. Şekilde komplekslerin çok bilinen geometrik yapıları için «frontier orbital» diyagramları verilmiştir.
- Komplekslerin redoks potansiyellerini karşılaştırırken elektrokimyasal hücrelerinin aynı çözücüler ile hazırlanmış olmasına ve çalışma elektrotlarının da aynı biçimde hazırlanmış olmasına dikkat edilmelidir.

Şekil - (a) tetrahedral; (b) kare düzlem; (c) kare piramid, (d) trigonal pibiramid (e) oktahedral komplekslerin «frontier orbital» diyagramları.

Kaynaklar:

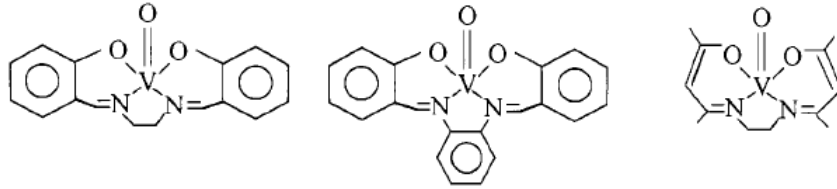
Inorganic Electrochemistry - theory, practice and application; Piero Zanello, The Royal Society of Chemistry 2003. ISBN 0-85404-661-5.

- Vanadyum, V

Vanadyum'un inorganik kompleksleri genellikle:

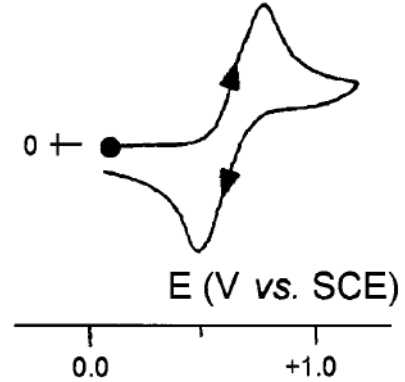
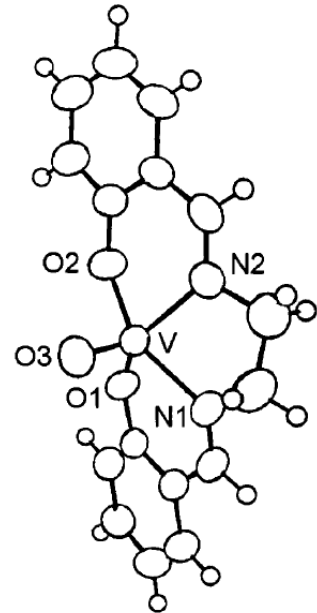
- Okso- kompleksleri: V^{IV} ve V^V yükseltgenme basamaklarına karşılık gelen VO^{2+} ve VO^{3+} (veya VO_2^+)
- Diğerleri: V^{IV} , V^{III} ve V^{II} (elektronik konfigürasyonları sırasıyla, d^1 , d^2 ve d^3) kararlı yükseltgenme basamakları formlarında bulunur.

Schiff bazı türevlerinden hazırlanmış birçok okso-vanadyum kompleksi vardır. İnsülin artırıcı ajan gibi davranmaktadırlar (Şekil 1). X-ışınları yapısı, Şekil 2.

Şekil 1 – N,N'-etilenbis(salisildenimin), N,N'-disalisiliden-o-fenilendiamin ve N,N'-etilenbis(asetilasetonatoimin) Schiff bazlarının kare piramit okso-V kompleksleri.

Şekil 2 – $[VO(salen)]$ 'nin X-ışınları yapısı.
Bağ uzunlukları: $VO1 = VO2 = 1.92\text{Å}$;
 $V-O3 = 1.59\text{Å}$; $V-N1 = V-N2 = 2.05\text{Å}$

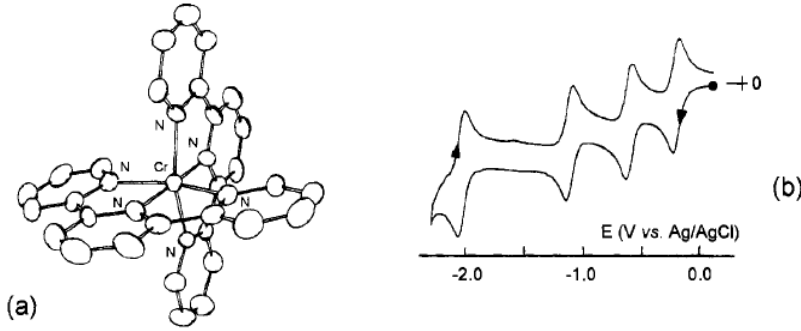

$3d^1$ kompleksleri $1e^-$ 'na karşılık gelen yarı tersinir özellik göstermektedir, $[VO^{IV}L]/[VO^{V}L]^+$.

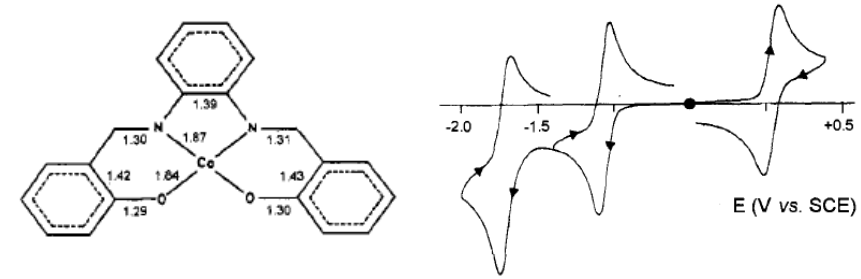
$[VO(asen)]$ kompleksinin dönüşümlü voltamogramı; Pt elektrot, Çözücü MeCN, Tarama hızı $0.2Vs^{-1}$

- Krom, Cr ; Kobalt, Co ; Nikel Ni

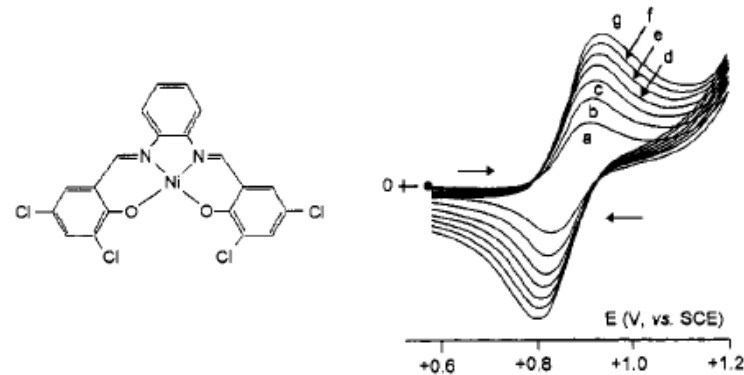
- Krom ve komplekslerinin bilinen en kararlı yükseltgenme basamakları III ve II (elektronik konfigürasyon sırasıyla d^3 ve d^4) dir.
- Kobalt komplekslerinde Co, II (d^7) ve III (d^6) kararlı yükseltgenme basamaklarındadır.
- Nikelin en çok bilinen kararlı yükseltgenme basamağı II (d^8) dir. Diğer yükseltgenme basamaklarında da {III (d^7) ve I (d^9)} incelemeye yetecek kadar çalışma vardır.

Cr'un 2,2'-6',2''-6'',2''-kuaterpiridin ile Cr(III) kompleksi; $[Cr(terpy)_2]^{3+}[ClO_4]_3^-$ (a) X-ışınları yapısı (b) Dönüşümlü voltamogramı. Çözücü MeCN, vs. SCE; $E^{\circ}_{3+/2+} = -0.15$, $E^{\circ}_{2+/+} = -0.56$, $E^{\circ}_{+/0} = -1.33$ V.

$[Co^{II}(\text{salofen})]$ kompleksinin yapısı düzlemseldir. Düşük spinli bir komplekstir ve $\mu_{\text{eff}} = 2.74 \mu_B$ dir. Ortaklanmamış bir elektron içerir ($d^7 - d_{vz}^2 d_{xz}^2 d_{z^2}^2 d_{xy}^1$).

Düşük spinli bir kompleks ve Ni(III) tür. $[Ni(\text{salofen})]$ yarı tersinir bir voltamogram vermektedir. Spekülatif bakış yarı tersinir özelliğin Ni'in koordinasyonunun kare düzlem yapıdan oktahedral yapıya dönmesinden kaynaklandığını söylemektedir.